

SAMENVATTING

ONZE AMBITIE: EEN FLORERENDE BRABANTSE WAL

De Brabantse Wal ontwikkelt zich tot een samenhangend, biodivers en klimaat robuust landschap waarin natuurontwikkeling, landbouwperspectief en toekomstige water- en bodemcondities in balans zijn. We zetten in op een gebied waar het natuurlijk systeem van water en bodem sturend is voor ruimtelijke keuzes. Door het vasthouden van water, herstel van kwelstromen en een gezonde bodem leggen we een veerkrachtige ecologische en agrarische basis. Deze basis leidt ons naar een samenhangend gebied met biodiverse topnatuur in een divers landschap waarin ook ruimte is om op verantwoorde manier voedsel te produceren en andere maatschappelijke functies te ontplooiën. Onze ambitie is om ecosystemen te herstellen, biodiversiteit te vergroten en versnippering van natuur tegen te gaan. We creëren verbonden natuurgebieden en versterken de groenblauwe dooradering van het landschap. De landbouw transformeert naar innovatieve en regeneratieve vormen van landbouw waarbij de plantaardige voedselproductie in de regio voorop staat en er ruimte is voor een passende hoeveelheid veeteelt. De transitie is gericht op het verminderen van de druk van de landbouwactiviteiten op de omgeving en de beschermde natuur in het bijzonder. We streven naar een gezonde leefomgeving waarin innovatieve woonvormen, duurzame energieopwekking en recreatie zorgvuldig worden ingepast. Cultuurhistorische elementen zoals houtwallen, lanen en forten worden hersteld en krijgen een nieuwe rol in beleving en identiteit. Boeren, natuurbeheerders en andere gebiedspartners werken samen aan een toekomstbestendig landschap waarin functies elkaar versterken. Samen bouwen we aan een Brabantse Wal die leefbaar, veerkrachtig en aantrekkelijk is – voor ons én voor de generaties na ons.

WAAROM DIT ONTWIKKELPERSPECTIEF EN WAT IS DE STATUS?

Dit ontwikkelperspectief is een richtpunt voor de langere termijn. We kijken 25 jaar vooruit en in zo een periode kan en zal er veel gebeuren. Het ontwikkelperspectief kan daarom niet als een blauwdruk voor de toekomst worden gezien maar wel als een gezamenlijk richtpunt voor alle gebiedspartners. Het geeft weer waar we samen met de Brabantse Wal naar toe willen. Het biedt houvast voor ons handelen nu waarbij we het natuurlijk systeem robuust maken en weerbaarheid tegen klimaatextremen ontwikkelen, zorgen voor voldoende schoon (drink)water en een gezonde bodem voor voedselteelt het verbouwen van grondstoffen en herstel van de natuur. Daarbij kijken we ook naar de inpassing van belangrijke maatschappelijke functies zoals woningbouw, energietransitie en ruimte voor defensie. Dit geheel levert een eindkaart op die veel informatie bevat. Kijken we door de oogbaren dan is dit de kern:

HET ONTWIKKELPERSPECTIEF SAMENGEVAT

Op bladzijde 10 en 11 ziet u de voorlopige kaart met legenda van dit Ontwikkelperspectief Brabantse Wal 2050 gevolgd door een aantal impressies van hoe de Brabantse Wal er in de toekomst op verschillende plaatsen in het gebied uit kan zien. In het rapport wordt deze hoofdkaart uitvoerig toegelicht in hoofdstuk 4 waarin de opbouw van het ontwikkelperspectief 2050 wordt toegelicht. Daarbij wordt het ontwikkelperspectief aan de hand van vijf verschillende thema's uiteengezet; toekomstige water- en bodemcondities, natuurontwikkeling, landbouwperspectief, duurzame energie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, en leefbare en aantrekkelijke Wal. Hier willen we u in het kort alvast meenemen in de hoofdpunten van het rapport:

1. WATER EN BODEM ALS STURENDE PRINCIPES

Het ontwikkelperspectief kiest expliciet voor water en bodem als sturende principes in de ruimtelijke inrichting. Dit betekent dat het vasthouden van water, verminderen van onttrekkingen van water, herstel van kwelstromen, schoon water en een gezonde bodem centraal staan. In plaats van afvoer wordt ingezet op infiltratie, buffering en verminderen van de verdamping, afgestemd op de natuurlijke gradiënten van het landschap. Op de hogere gronden doen we dat door infiltratie en aanpassing van de begroeiing. Op termijn betekent het dat hier geen of zeer beperkte beregning plaatsvindt volgens het koppen-flanken-beekdalen-polder systeem. Op de flanken hanteren we een balans tussen zo veel mogelijk water vasthouden en afvoeren van pieken. Dit betekent dat gebieden jaar rond gemiddeld natter worden en bij piekbuien meer wateroverlast kan worden ervaren. In de beekdalen wordt een hoger (grond)waterpeil de maatstaf en zorgen we voor voldoende ruimte voor het water. In de polders wordt de waterhuishouding seizoensgebonden en gebiedsspecifiek gereguleerd. Hiermee bedoelen we dat we water zo veel mogelijk in het gebied vasthouden als buffer voor droge perioden, maar wel (tijdig) afvoeren als er te veel overlast dreigt te ontstaan. De sponswerking van de bodem wordt verbeterd en een te hoge dosis van stoffen die schadelijk zijn voor het milieu, de volksgezondheid of de water en bodemkwaliteit dringen we terug. Zo ontstaat een robuust watersysteem dat beter bestand is tegen droogte en piekbuien, en dat de basis vormt voor natuur, landbouw en leefkwaliteit.

2. EEN SAMENHANGEND, BIODIVERS EN KLIMAAT ROBUUST LANDSCHAP

In 2050 vormt de Brabantse Wal een samenhangend geheel van biodiverse topnatuur, verweven met een divers en klimaat robuust landschap. Ook rond de natuurgebieden moet de druk worden verminderd en het hydrologisch systeem worden hersteld. De balans tussen natuur, landbouw, drinkwaterwinning, recreatie, defensie, wonen, werken en andere functies is

duurzaam en versterkt de leefomgeving. Door het landschap te laten meebewegen met het natuurlijk systeem en klimaatverandering, ontstaat een veerkrachtige regio waarin functies elkaar niet belemmeren, maar juist versterken.

3. HERSTEL EN VERSTERKING VAN ECOSYSTEMEN EN BIODIVERSITEIT

In 2050 is er op de Brabantse Wal sprake van een robuust natuurnetwerk waarvan de kern wordt gevormd door het N2000-gebied en de Natte Natuur Parels. De connectiviteit is vergroot en de versnippering verminderd onder meer door groenblauwe dooradering en agrarisch natuurbeheer. Herstel van de kwetsbare natuur vindt plaats door de drukfactoren weg te nemen of te reduceren. Door versnippering tegen te gaan en de veerkracht van ecosystemen te herstellen, ontstaat een dynamisch landschap waarin biodiversiteit floreert en de natuur zich kan aanpassen aan het veranderende klimaat. De natuur wordt niet langer gezien als een hindernis, maar als een kracht die bijdraagt aan het realiseren van maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, gezondheid en voedselzekerheid. Waar we ons voor de korte termijn richten op het verminderen van de drukfactoren zijn voor de langere termijn herstel van ecosystemen en vergroten van biodiversiteit leidend.

4. NAAR NIEUWE VORMEN VAN LANDBOUW

De landbouw op de Brabantse Wal transformeert en innoveert naar een regeneratief systeem dat bijdraagt aan bodemgezondheid, biodiversiteit en waterretentie. De focus ligt op behoud van de plantaardige voedselproductie in de regio, met een passende hoeveelheid veeteelt en de ontwikkeling van circulaire ketens die de druk op de natuur verminderen. Nieuwe/andere teelten en technieken, biologische landbouw en voedselbossen krijgen ruimte, terwijl de veehouderij wordt afgestemd op de draagkracht van de omgeving en de kringlopen van akkerbouw en natuurbeheer. Dit steeds met aandacht voor een rendabele bedrijfsvoering. Vooruitstrevende boeren bieden we ruimte om het voortouw te nemen in de transitie naar regeneratieve en innovatieve landbouw waarbij de verschillende vormen van landbouw (zoals veeteelt, tuin- en akkerbouw) en agrarisch natuurbeheer aan elkaar gekoppeld zijn. Met deze nieuwe vormen van landbouw wordt bijgedragen aan de groenblauwe opgaven van de GGA. Waardevolle landbouwgronden worden gekoesterd waarbij de betekenis van die gronden voor (plantaardige) voedselproductie voor eigen regio/land en de lokale economie nadrukkelijk meeweegt. Zo blijft de landbouw zichtbaar op de Brabantse Wal.

5. BOEREN EN NATUURBEHEERDERS ZORGEN SAMEN VOOR LANDSCHAP EN NATUUR

Boeren, natuurbeheerders en landgoedeigenaren werken samen aan het beheer van natuur en

landschap. Door functies slim te combineren, taken slim te verdelen en elkaar als 'goede burens' te versterken, ontstaat een multifunctioneel landschap waarin landbouw, recreatie en defensie naast elkaar kunnen bestaan. Deze samenwerking draagt bij aan een aantrekkelijk en leefbaar buitengebied met brede maatschappelijke meerwaarde.

6. VEERKRACHTIGE NATUUR MET MINDER SCHADELIJKE STOFFEN EN VERSTORING

De natuur op de Brabantse Wal wordt veerkrachtiger door het terugdringen van schadelijke stoffen en het zorgvuldig beheersen van nutriënten en chemische middelen. Hiervoor zijn ook veranderingen bij andere activiteiten dan landbouw en buiten het GGA-gebied Brabantse Wal noodzakelijk. Zo verandert het gedrag van mensen in en om de natuur: met als doel geen schade toe te brengen, geen verstoring te veroorzaken en geen afval achter te laten. Door deze gedragsverandering en ecologische regeneratie ontstaat een natuurlijk evenwicht waarin de natuur zichzelf beter kan herstellen en beheren.

7. SCHAARSE RUIMTE VRAAGT OM SLIMME COMBINATIES

De ontwikkeling van functies zoals wonen, werken, defensie, landbouw, drinkwaterwinning, recreatie en andere ruimtelijke functies dient niet te conflicteren met de wettelijke opgaven binnen de GGA-doelen en moet waar mogelijk bijdragen aan het herstel van de natuur. In de situatie van schaarse ruimte waarmee we in heel Nederland te maken hebben vraagt dit om zorgvuldig om te gaan met de beschikbare grond, de ruimte slim en innovatief te gebruiken, functiecombinaties slim te benutten. Het ontwikkelperspectief zet in op meervoudig ruimtegebruik waarbij landbouw, natuur, defensie, recreatie en energieopwekking slim worden gecombineerd. Voorbeelden zijn oefenterreinen die ook natuurdoelen dienen of agrarisch natuurbeheer dat recreatie faciliteert. Door deze integrale benadering ontstaat een ruimtelijk samenhangend landschap waarin functies elkaar versterken in plaats van concurreren. Door slimme combinaties van functies toe te passen kan de schaarste aan ruimte goed benut worden. Belangrijk is dat regelgeving hierbij niet onnodig beperkend werkt en maatwerkoplossingen ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden.

8. VERSTERKING VAN CULTUURHISTORISCHE IDENTITEIT

De Brabantse Wal kent een rijk verleden dat nog altijd zichtbaar is in het landschap. Zo onderscheidt de Brabantse Wal zich door de grote variatie aan historische cultuurlandschappen op een relatief klein oppervlak. Dankzij de geomorfologie van het landschap met haar markante hoogteverschillen konden mooie uitzichten worden gecreëerd. In het ontwikkelperspectief wordt ingezet op het herstel van verdwenen

landschapselementen zoals houtwallen, lanen en zichtassen. Deze elementen dragen niet alleen bij aan de biodiversiteit, maar ook aan de herkenbaarheid en beleving van het landschap. Historische structuren zoals landgoederen, forten en oude verdedigingslinies vormen het landschappelijk raamwerk en krijgen een nieuwe rol in recreatie, educatie en toerisme. Zo kent de Brabantse Wal ook een rijke cultuurhistorische waarde door haar veelzijdige gebruik. Economisch speelde het turfvaartensysteem een cruciale rol: eeuwenlang werd turf via De Zoom naar Bergen op Zoom vervoerd, waardoor de stad uitgroeide tot een belangrijke turfhaven. Militair kreeg het watersysteem een strategische functie binnen de Zuiderwaterlinie; vennen en dijkes werden ingenieus ingezet om forten te inunderen in tijden van oorlog. Agrarisch waren historische landgoederen zoals Wouwse Plantage en Dassenberg plekken van innovatie, waar geëxperimenteerd werd met bosbouw en strokenteelt. Deze functies tonen hoe het gebied niet alleen landschappelijk, maar ook door gebruik diepgeworteld is in de geschiedenis. Zo wordt het verleden een waardevolle bouwsteen voor de toekomst.

9. GEZONDE EN AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING

Een leefbare Brabantse Wal betekent ruimte voor wonen, werken en recreëren, zonder afbreuk te doen aan natuur en landschap. Nieuwe ontwikkelingen worden afgestemd op het natuurlijk systeem, met aandacht voor schone lucht, waterkwaliteit en klimaatadaptatie. Innovatieve woonvormen zoals amfibisch wonen, tiny houses en landschapskamers sluiten aan bij de bodem- en watercondities. Recreatieve verbindingen tussen stad en natuur worden versterkt, zodat bewoners en bezoekers het landschap actief kunnen beleven. Zo ontstaat een gezonde, inclusieve en toekomstbestendige leefomgeving.

10. DEFENSIE ALS PARTNER IN GEBIEDSONTWIKKELING

Defensie heeft voldoende en geschikte oefenterreinen nodig in buurt van de vliegbasis en de Koningin Wilhelmina Kazerne om aan Hoofdtak 1, het beschermen van het eigen grondgebied en dat van bondgenoten, te kunnen voldoen. We zien mogelijkheden voor oefenterreinen in combinatie met landbouw, recreatie

en/of natuur. Voor Defensie moet dit wel geschikte oefenterreinen opleveren (qua type gebied en benodigde oefenfrequentie). Voor de natuur mag de combinatie geen belemmering vormen voor het behalen van de (wettelijke) natuurdoelen. Daarom kijken we voor de lange termijn (20-25 jaar) naar oefenterreinen buiten Natura2000 gebieden. Tot die tijd moet er voldoende oefenruimte zijn binnen de Brabantse Wal. Een nadere verkenning naar mogelijkheden en kansen binnen en buiten N2000-gebied zal hier meer duidelijkheid over geven. Indien passende mogelijkheden zich niet voordoen, kunnen defensiebelangen zwaarder wegen dan natuur- en waterdoelen. Hieraan zal dan een zorgvuldige afweging en besluitvorming ten grondslag liggen.

OP WEG NAAR UITVOERING

Het ontwikkelperspectief is geen vast eindbeeld, maar een richtinggevend kompas op weg naar uitvoering. Het biedt houvast voor keuzes in beleid, inrichting en samenwerking, maar heeft geen rechtskracht. Daarom is borging in het ruimtelijk beleid van de verschillende overheden wenselijk. Hiermee kan worden verzekerd dat ongewenste ontwikkelingen kunnen worden tegengehouden en gewenste ontwikkelingen een legitieme basis krijgen. Vooruitlopend hierop zijn al meerdere uitvoeringsprojecten gestart, gericht op hydrologisch herstel, biodiversiteit, landbouwtransitie en het verbinden van versnipperde natuurgebieden. Deze projecten vormen de eerste stappen op weg naar de florerende Brabantse Wal van 2050. Door te blijven leren, experimenteren en samenwerken, groeit het ontwikkelperspectief mee met nieuwe inzichten en maatschappelijke ontwikkelingen.

02 Zicht vanaf Oud Hinkelenoordijk op Hoogerheide, met De Sjammer op de voorgrond. Foto: Hans Büchi, 2024.

GEZONDE NATUUR

 Natura2000-gebieden

In deze gebieden staat het voorkomen van verstoring soorten en achteruitgang habitats, het herstellen gunstige Staat van Inrichting (Svl) en toename areaal onder kritische stikstofdepositiewaarde (KDW) voorop. Dit op basis van:

- Vogel- en Habitatrichtlijn:**
 - Bescherming van vogelsoorten, dier- en plantensoorten en hun habitats (leefgebieden).
 - Stoppen negatieve trend (2030) en 30% van ongunstige Svl naar gunstige Svl.
- Natura 2000:**
 - In 2030 50% areaal onder KDW en in 2035 74% areaal.
 - In 2027 voldoen hydrologische condities aan ecologische vereisten.

Revitaliseren naaldbossen en heidegronden binnen N2000-gebieden.

Benutten vennen en lokale laagtes (HNS, 2022) voor vasthouden en infiltreren water

N2000-gebieden in België in samenhang met NLse in stand houden.

 Natte Natuurparels

Natte Natuurparels zijn belangrijke natuurgebieden met bijzondere ecologische waarde die afhankelijk zijn van grondwater. In deze gebieden staat hydrologisch herstel centraal. Er wordt hier aan hogere grondwaterstanden vastgehouden om voor herstel van natte natuurdoeltypen te zorgen. Activiteiten die leiden tot verdichting en daardoor herstel van de natte natuurdoeltypen in de weg staan, zijn niet toegestaan. Verbetering van de waterkwaliteit is een tweede voorwaarde voor beoogd natuurherstel. Vervuillingsbronnen in deze gebieden en uitspoeling vanuit de omgeving moeten worden voorkomen.

 Af te ronden NatuurNetwerkBrabant

Dit zijn gebieden die nog ingericht worden als natuurgebied.

 Klimaatbestendige aanvoer water vanuit België

Naast regenwater is de aanvoer van water vanuit België een belangrijke zoetwaterbron voor de Brabantse Wal. Om deze in de toekomst te behouden zullen de bovenstroomse beekdalen klimaatbestendig ingericht moeten worden. Bijvoorbeeld door de aanleg van moerassen bij de oorsprong van de beken.

 Natuurontwikkeling door terugkeer verdwenen landschapselementen

Verdwenen cultuurhistorische relictten zoals houtwallen, lanen en bomenrijen worden teruggebracht in het landschap. Het in waarde herstellen van deze oude structuren draagt bij om het verleden weer inzichtelijk te maken. Dit is goed voor de biodiversiteit en voor de recreatieve waarde van de Brabantse Wal.

 Waardevolle stedenbouwkundige structuren

Ambitie om de woonkernen ecologisch en recreatief beter te verbinden met het landschap door terugkeer van verdwenen landschapselementen zoals lanen of zichtrelaties.

AANDACHTSGEBIEDEN

 Aandachtsgebieden rondom N2000-gebieden

Het hanteren van zones rond Natura 2000-gebieden biedt kansen voor een natuurinclusief landschap, waarin (een functiecombinatie van) landbouw, recreatie en andere functies samengaan met de aangrenzende natuur. Systeemherstel van bodem, water en biodiversiteit vormt het uitgangspunt voor het grondgebruik. Aangepast grondgebruik is noodzakelijk om de drukfactoren voor natuurgebieden te verminderen en toe te werken naar wettelijk doelbereik van Natura 2000. Omdat dit ook hydrologische ingrepen kan vereisen, overlapt de opgave deels met de Kaderrichtlijn Water (KRW). Maatwerk passen hier bij een gebiedsgerichte aanpak.

Op de Brabantse Wal kunnen we twee typen aandachtsgebieden onderscheiden: hoger gelegen

zones en lager gelegen zones ten opzichte van het Natura 2000-gebied. (Zie deelkaarten natuur en landbouw 5.3 en 5.4). Op de kaart is een 500m brede zone rondom N2000-gebieden aangegeven, maar de zone en afstand is indicatief.

 Overgangszones rondom Natte Natuurparels

Goede waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid is cruciaal voor de Natte natuurparels in de Brabantse Wal. Deze natuurgebieden worden vaak gevoed door kwelwater. Een zone met zeer hoge grondwaterstanden rond de natte natuurparels voorkomt vermenging met nutriëntenrijk water, ondersteunt hydrologisch herstel en borgt de ecologische kwaliteit. Dit is essentieel voor het behalen van Natura 2000- en KRW-doelen. Voor deze zones geldt dat behoud van de agrarische functie mogelijk is indien de waterkwaliteit op het vereiste niveau komt en blijft, en niet bijdraagt aan verdroging.

 Groenblauwe verbindingzone

Om de robuustheid van het natuur- en bodem- en watersysteem te bevorderen, zijn er gebieden opgenomen als verbinding tussen het Natuur Netwerk Nederland en het landelijk gebied; de Groenblauwe waarden. Binnen Groenblauwe waarden staat de ontwikkeling van een klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem en de ontwikkeling van groenblauwe waarden voorop. Deze gebieden bieden bij uitstek mogelijkheden voor recreatie, extensieve vormen van landbouw en multifunctioneel landgebruik.

 Beekdallandschap wordt naast watersysteemherstel ingezet voor:
I – Bosaanplant binnen het beekdallandschap

Vanuit natuurpunt is het beekdallandschap de ideale plaats voor bosontwikkelingen. Beekdalen worden ingezet om ecologische verbindingen tussen verschillende biotopen (droog en nat) te ontwikkelen.

II – Landbouw binnen het beekdallandschap

Beekdalen worden natter en bieden daarom kansen voor andere vormen van (natte) teelten, soms in combinatie met extra bergingscapaciteit. Gezien de Brabantse bosopgave zijn er ook kansen voor landbouw in combinatie met bosontwikkeling. De waterkwaliteit wordt verbeterd door uitspoeling van vervuillingsbronnen tegen te gaan. Ook worden langs de beken greppels en drainagesystemen aangepast.

TOEKOMSTBESTENDIGE LANDBOUW

Landbouw zal altijd moeten voldoen aan de doelen voor 2050 die in hoofdstuk 3.2 beschreven zijn, waaronder 10% groenblauwe doordering en de transitie naar de juiste teelt op de juiste plaats.

 Behoud hoogwaardige zandgronden voor de landbouw

Op de zandgronden liggen oude akkercomplexen die zijn ontstaan door ophoging met een plaggendeek. Deze vruchtbare gronden zijn belangrijk voor onze nationale voedselzekerheid en worden beschermd en behouden voor grondgebonden landbouw. Door hun ligging nabij woonkernen bieden ze kansen voor het stimuleren van lokale voedselketens en recreatief medegebruik, maar grondgebonden landbouw voert de boventoon.

 Behoud hoogwaardige kleigronden voor de landbouw

De kleigronden aan de voet van de Brabantse Wal zijn erg vruchtbaar en spelen een belangrijke rol in onze voedselzekerheid. Deze vruchtbare gronden worden beschermd en behouden voor grondgebonden landbouw.

 Landbouw in verziltende polders

Landgebruik past zich aan de bodemcondities aan. Door klimaatverandering zal het grondwater in delen van de polder in 2050 en daarna verzilt. Het landgebruik en de landbouwketen zal hierop moeten anticiperen.

 Landbouw op droge zandruggen

Landgebruik past zich aan de bodemcondities aan. Voor de droge zandruggen betekent dit inzetten op maximaal vasthouden en infiltreren.

Grondwateronttrekkingen zijn niet meer vanzelfsprekend en worden heroverwogen. Inzetten op voorkomen van uitspoeling van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en vervuillingsbronnen.

 Landbouw op de vochtige flanken

Landgebruik past zich aan de bodemcondities aan. Voor de vochtige flanken betekent dit inzetten bergen, vasthouden, lokaal benutten en vertraagd afvoeren van water. Grondwaterstanden worden hoger. Dat betekent dat het in natte perioden natter is en in droge perioden minder droog. Voor de landbouw bieden de flankgebieden daarom de ruimte voor hoogproductieve duurzame landbouw. Gezien de Brabantse bosopgave liggen er ook kansen voor landbouw in combinatie met bosontwikkeling.

ONTWIKKELRICHTING OVERIG LANDGEBUIK

 Zoekgebied Defensierrein

Voor de urgente behoefte van Defensie aan oefenterrein zijn nog verschillende mogelijkheden in onderzoek: een gebied bij de Koningin Wilhelmina Kazerne-Koude Heide en een zoekgebied globaal tussen de Wouwse Plantage en de Rucphense bossen. Beoogd wordt de oefenactiviteiten zo te situeren dat de natuurdoelen niet in gevaar komen en zo mogelijk worden ondersteund. Zo kan de inrichting van een oefenterrein, binnen de groenblauwe verbindingzone, de natuurontwikkeling versterken. Locaties op de kaart en grootte van 450 hectare zijn nog indicatief.

 Veiligheidszone luchtvaart

De aanvliegroutes voor vliegbasis Woensdrecht moeten veilig zijn. Radarsystemen en verkeersleidingsystemen mogen niet worden verstoord. Binnen de restrictiezone gelden bouwhoogtebeperkingen en beperkingen voor het realiseren van poelen en natte laagtes (i.v.m. vogels).

 Auvergnepolder en Koude Heide

Binnen het ontwikkelperspectief worden de Auvergnepolder en Koude Heide als nader af te wegen gebied aangeduid vanwege verschillende uiteenlopende ambities.

 Zoekgebieden verstedelijking

Naast de landbouw zal ook de woningbouw zich moeten vormen naar de positie in het natuurlijk systeem. De watersignaleringskaart Noord-Brabant geeft inzicht in de geschiktheid van gebieden voor de ontwikkeling van nieuwe woon- of werklocaties in relatie tot het watersysteem. Juiste verstedelijking op de juiste plaats.

 Zoekgebieden grootschalige energielandschappen

Grootschalig wind- en zonne-energie alleen realiseren waar deze aan te sluiten is op het hoofdspanningsnetwerk en past binnen het landschappelijke raamwerk. Vaak wordt hier een straal van 5km vanaf een hoogspanningsstations voor genomen. Grootschalige energielandschappen passen bij de draagkracht van de natuur, het landschap en cultuurhistorie. Dit betekent bijvoorbeeld natuurpanorama's openhouden. Windparken zijn niet gewenst in en nabij stiltegebieden of kwetsbare natuurgebieden.

 Zoekgebieden (nieuwe) recreatieparken

Nieuwe recreatieparken (dag- of verblijfsrecreatie) passen zich aan de draagkracht van de natuur aan. Mits dit passend is binnen het landschap, o.a. natuurpanorama's openhouden. Grootschalige recreatie is niet gewenst binnen stiltegebieden of nabij kwetsbare natuurgebieden (in en rondom de A en B zonerings in deelkaart 5.5).

 Recreatie in de natuur

Natuurpoorten zijn de startpunten voor fiets-, wandel-, ruit-, men-, gravel- en MTB-tochten door de Brabantse natuur. Op de Brabantse Wal zal recreatie zich concentreren rondom bestaande Natuurpoorten om zo het kernnatuurgebied te ontzien. Nieuwe stad-land verbindingen (zie deelkaart 5.5) verbeteren de verbinding met de natuur.